

Nuttige boerenatuur

In zes delen laten Nederlandse en Vlaamse rundveehouders/kuddebeheerders u kennismaken met de inpassing van begrazing in natuurgebied in hun bedrijfsmanagement. Terreinbeheerders van Staatsbosbeheer of van Natuurpunt Vlaanderen vertellen over de natuurdoelstelling.

Deel 1: Duingebied

Deel 2: Uiterwaarden

Deel 3: Zilte graslanden

Deel 4: Ruige graslanden

Deel 5: Veenweidegebied

Deel 6: Beemdenlandschap

Natuurbegrazing op zilte graslanden bewaart geschiedenis, flora en fauna

Uitkerkse driehoek

De Uitkerkse Polder herbergt een uniek driehoeksverband: geschiedenis, fauna en flora. Veeboeren helpen de natuurvereniging bij de conservering ervan. Dat doen ze door natuurbegrazing met hun rundvee.

tekst **Guy Nantier**

Op enkele honderden meters achter de Vlaamse kustlijn strekken zich duizenden hectaren open polder uit. Ter hoogte van de kuststad Blankenberge ligt de binnendijkse Uitkerkse Polder, een stuk polder van 1400 hectare groot. Het gebied kent een gevarieerd microreliëf, van laaggelegen, zilte graslanden waar brak water uit het onderliggende veen naar de oppervlakte opborrelt tot hoger gelegen weiland met kamgras en ook vette weilanden waar een historische klei-afzetting de bovenlaag vormt. Het weidelandschap is ook doorweven met een wirwar van sloten met zout wa-

ter en bezaaid met tientallen, kunstmatig aangelegde zoetwaterdrinkpoelen voor het vee. 'Het zijn de natuurlijke getuigen van het gevecht van de mens met de zee ten tijde van de middeleeuwen,' geeft dierenarts John Van Gompel aan. 'Daar ligt ook de grote historische waarde van de Uitkerkse Polder.' John Van Gompel is voor de Vlaamse natuurvereniging Natuurpunt beheerder van zo'n 500 hectare in de Uitkerkse Polder.

Netwerk Natura 2000

Naast het historische aspect heeft het gebied ook een grote uitzonderlijke waarde

voor flora en fauna. Het gebied werd door Europa dan ook aangeduid als Habitat- en Vogelrichtlijngebied en maakt deel uit van het netwerk Natura 2000. John Van Gompel: 'De zilte graslanden zijn werkelijk uniek in Europa. Het zout opgeslagen in de veenachtige bodem zorgt er niet alleen voor dat er bijna geen bomen groeien, maar ook dat er zouttolerante planten voorkomen, zoals zee-kraal, melkkruid en zeeaster.' De combinatie van grasland, ondiepe plassen en water, en riet in sloten en greppels maakt het gebied ook uitermate geschikt als broedgebied voor weidevo-

gels. 'Het bestand van weidevogels, zoals de grutto, de tureluur, de slobbeend en de karekiet, gaat internationaal achteruit. De Uitkerkse Polder is trouwens Vlaanderen's grootste weidevogelreservaat.'

Zilte hooilanden en weiland

Voor het behoud van het unieke weidelandschap werkt Natuurpunt samen met 55 veeboeren. De laaggelegen, zilte graslanden, rijk aan kruiden en diverse natuurgrassen zoals kamgras en ook wel hooilanden genoemd, worden door hen na 15 juni gemaaid voor wintervoer. Tot dan is elke landbouwactiviteit verboden

vanwege de broedperiode. Na het maaien volgt een nabegrazing met het vee. Op deze zilte weiden heerst een nulbesteding. De hoger gelegen vette of meer klassieke weilanden worden gebruikt als graasweiden. Hier mag al geweid worden vanaf 15 mei aan één grootvee-eenheid per hectare en vanaf 15 juni met twee grootvee-eenheden per hectare. Op deze weilanden wordt door de natuurvereniging een beperkte bemesting toegestaan tot 100 kilogram stikstof. John Van Gompel: 'Als je met boeren samenwerkt, moet je ook rekening houden met de behoeften van hun vee. Maar het is anderzijds een winst situatie voor de natuur. We hebben vastgesteld dat er door een lichte bemesting meer weidevogels op deze weilanden voorkomen. Boeren zijn hier dus mede-natuurbeheerders.'

Familiaal houden

Het rundveebedrijf van André Derycker (57) uit Lissewege telt 150 stuks Belgisch-witblauw-, blonde d'Aquitaine- en kruisingsvee. De akkerbouwtaak staat met mais en tarwe volledig in relatie tot het rundvee. Het winterrantsoen bestaat uit een derde voordroogkuil en twee derde maaskuil plus een krachtvoeronderhoudsmengeling. Het jongvee krijgt mais bijgevoerd in de zomer. Blonde d'Aquitainedieren en kruisingsvee is aanwezig voor de kostenreductie en natuurbegrazing. André Derycker: 'Ik test op mijn manier momenteel een omschakeling uit naar meer rustiek vee dat met minder medicatie, zonder melkpoe-der, minder krachtvoer en geen keizersnede uit de voeten kan. En dat ook beter geschikt is voor natuurbegrazing dan de witblauwen.'

DE RUNDVEEHOUDE

ANDRÉ DERYCKER

'Alternatief voor intensivering en groei'

Derycker werkt sinds 1995 mee met Natuurpunt. Op twintig hectare natuurgebied, verdeeld in vier percelen, laat hij jaarlijks vijftig stuks rundvee – koe met kalf – weiden. André Derycker: 'De samenwerking loopt naar ieders tevredenheid, denk ik, al zijn er positieve en minder positieve kanten aan het verhaal. Maar de slotsom is dat landbouw en natuurvereniging perfect met elkaar kunnen samenleven in plaats van naast elkaar.' Positief in de samenwerking noemt de rundveehouder de gratis beschikking van de natuurweiden en de mogelijkheid om de oppervlakte te activeren voor de zoogkoeienpremie. 'Zo heb ik het familiale karakter van het bedrijf kunnen vrijwaren als alternatief voor de trend naar intensivering en groei. En zo kon ik onafhankelijk blijven zonder te moeten vallen in integratietoestanden.'

Enerzijds, anderzijds

Een knelpunt waar Derycker tegenaan loopt, is de grootte van de percelen. Derycker: 'De percelen moeten groter. Extensief gehouden rassen hebben behoefte aan ruimte om rust in het koppel te bewaren.' De begrazing na 15 juni ervaart hij remmend in de bedrijfsvoering, maar ook weer niet te remmend. 'We moeten extra mais voeren om de periode tot 15 juni te overbruggen. Anderzijds, in droge zomers, zoals in 2011, lagen de weilanden er nog perfect bij. We hebben ook zoet water moeten brengen naar de dieren omdat de drinkpoelen opgedroogd waren. Anderzijds hebben we kunnen laten begrazen tot veertien dagen voor kerst. Met natuurbegrazing valt er zeker te werken in de bedrijfsvoering.'

DE NATUURBEHEERDER

JOHN VAN GOMPEL

'De zilte graslanden zijn uniek in Europa'